



НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 01.07/192 від 20.03.2024

Президентові
Асоціації українських банків
Андрію ДУБАСУ

Про надання роз'яснень

Шановний Андрію Богдановичу!

Національний банк України розглянув лист Асоціації українських банків (далі – Асоціація) від 20.03.2024 № 01.07/192 (далі – Лист) щодо надання роз'яснень стосовно застосування окремих вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – ПВК/ФТ) і повідомляє таке.

Відповідно до частини першої статті 7 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ) суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, ураховуючи відповідні критерії ризику, зокрема, пов'язані з його клієнтами, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, видом товарів та послуг, що клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу, способом надання (отримання) послуг. Ризик-орієнтований підхід має бути пропорційний характеру та масштабу діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Згідно з положеннями розділу IV Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107), ризик-орієнтований підхід має ґрунтуватися на оцінці ризиків та включати в себе оцінку ризик-профілю установи та оцінку ризик-профілю клієнта. Установа здійснює оцінку власного ризик-профілю з урахуванням специфіки своєї діяльності й таких факторів як, зокрема географічного розташування установи,



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000
Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України



25-0005/32818
від 27.04.2024 00:25

географічного розташування держави реєстрації клієнтів або установ, через які установа здійснює передавання (отримання) активів.

У пункті 39 розділу IV Положення № 107 передбачено, що установа повинна враховувати географічні критерії ризику, приділяючи, зокрема, особливу увагу державам (територіям), що не виконують рекомендації FATF або мають стратегічні недоліки у сфері ПВК/ФТ (відповідно до заяв FATF), державам, що здійснюють збройну агресію проти України в значенні, наведеному в статті 1 Закону України “Про оборону України”, наявності / відсутності військових конфліктів, терористичних груп та/або організацій на території держави (території).

Згідно з пунктами 7, 8 розділу II додатка 18 до Положення № 107 географічні критерії ризику – критерії ризику ВК/ФТ¹, притаманні співпраці між установою та клієнтом, який [КБВ² якого або вигодоодержувач (вигодонабувач) за договором страхування життя якого] пов’язаний із державою (територією), на якій економічні, соціальні, правові чи політичні умови можуть спричинити високий рівень ризику ВК/ФТ.

Установа під час розроблення власних географічних критеріїв ризику повинна, зокрема, врахувати:

1) державу (територію) резидентності, громадянства, реєстрації, місцезнаходження клієнта, його КБВ, ключових контрагентів клієнта, вигодоодержувача (вигодонабувача) за його договором страхування життя;

2) державу (територію), у якій здійснюється основна господарська діяльність клієнта;

3) державу (територію) походження клієнта, його КБВ та державу (територію), у якій вони мають суттєві особисті або ділові зв’язки;

4) держави (території):
що віднесені Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон;
що віднесені до переліку держав, що не виконують рекомендації FATF (чорний список);

що мають стратегічні недоліки у сфері ПВК/ФТ відповідно до заяв FATF (сірий список);

що визначені Європейською комісією як країни із слабкими режимами ПВК/ФТ;

яким притаманний підвищений ризик корупції;

яким притаманний підвищений ризик фінансування тероризму.

Для формування переліку країн, яким притаманний підвищений ризик фінансування тероризму, Національний банк рекомендує використовувати Звіт про глобальний індекс тероризму Інституту економіки та миру (далі – Звіт про індекс тероризму). Шкала оцінки ризику фінансування тероризму згідно із

¹ Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

² Кінцевий бенефіціарний власник.



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України



25-0005/32818

від 27.04.2024 00:25

Звітом про індекс тероризму має, зокрема “High” (високий) та “Very High” (дуже високий) рівні ризику фінансування тероризму.

Ураховуючи зазначене вважаємо, що країна із рівнем ризику фінансування тероризму “High” (зокрема, Нігер присвоєна оцінка згідно із Звітом про індекс тероризму за 2023 рік – “7,616”, що відповідає рівню “High”) не може бути не віднесена до країн, яким притаманний підвищений ризик фінансування тероризму.

Щодо питань 1, 2 розділу I Листа.

Згідно з пунктом 50 розділу IV Положення № 107 установа здійснює оцінку ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з клієнтами до встановлення ділових відносин з клієнтом / проведення фінансової операції без встановлення ділових відносин.

За результатами здійснення оцінки ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з клієнтом установа установлює рівень ризику, ураховуючи наявність притаманних клієнту, його діяльності (у тому числі тієї, що очікується на етапі встановлення ділових відносин з клієнтом) критеріїв ризику (пункт 51 розділу IV Положення № 107).

Разом з цим у пункті 58 розділу IV Положення № 107 передбачено, що установа, у разі відсутності критеріїв ризику і відсутності підозр, установлює низький ризик стосовно ділових відносин з клієнтами, які користуються послугами установи з низьким рівнем ризику ВК/ФТ (наприклад, фінансові операції стосуються переважно оплати комунальних послуг, іншої звичайної діяльності населення).

Таким чином, якщо клієнт має зв'язок (зокрема, громадянство, бізнес) із країною, якій притаманний підвищений ризик фінансування тероризму (тобто наявний географічний ризик), такому клієнту не може бути встановлено низький ризик. Наявність у клієнта громадянства країни, якій притаманний підвищений ризик фінансування тероризму, передбачає застосування критерію ризику, зазначеного в підпункті 1 пункту 8 розділу II додатка 18 до Положення № 107, наявність у такого клієнта бізнесу в зазначеній країні, – додатково критерію ризику, наведеного в підпункті 2 пункту 8 розділу II додатка 18 до Положення № 107.

Водночас, установа на постійній основі, з метою підтримання в актуальному стані, зокрема ризик-профілю клієнта, має вживати заходів щодо виявлення критеріїв ризику, притаманних діловим відносинам (фінансовим операціям без встановлення ділових відносин) з клієнтом, аналізуючи інформацію, отриману за результатами здійснення НПК³, та здійснені фінансові операції клієнта. У разі виявлення нових притаманних діловим відносинам (фінансовим операціям без встановлення ділових відносин) з клієнтом критеріїв

³ Належна перевірка клієнтів.



ризик установа має здійснити переоцінку рівня ризику (за потреби) (пункти 59, 60 розділу IV Положення № 107).

Щодо питань 3, 4 розділу I Листа.

Під господарською діяльністю згідно з Господарським кодексом України (далі – ГКУ) розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність (частина перша статті 3 ГКУ).

Згідно з підпунктом 51 пункту 5 розділу I Положення № 107 суб'єкт господарювання – юридична особа-резидент або фізична особа-підприємець (далі – ФОП).

Зважаючи на зазначене, критерій географічного ризику, передбачений у підпункті 2 пункту 8 розділу II додатка 18 до Положення № 107 [“*держава (територія), у якій здійснюється основна господарська діяльність клієнта*”], застосовуватиметься до юридичних осіб та ФОП.

Щодо критерію географічного ризику, зазначеного в підпункті 4 пункту 8 розділу II додатка 18 до Положення № 107 [“*держава (територія) походження клієнта, його КБВ та держава (територія), у якій вони мають суттєві особисті або ділові зв'язки*”], то такий критерій, зважаючи на його зміст, застосовуватиметься як до фізичних, так і юридичних осіб.

Щодо питання розділу II Листа.

Відповідно до пункту 56 розділу IV Положення № 107 установа встановлює високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно клієнтів, визначених у частині п'ятій статті 7 Закону про ПВК/ФТ, в інших випадках, визначених установою самостійно у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ, а також щодо:

- 1) клієнтів (осіб), які здійснюють діяльність у сфері віртуальних активів;
- 2) клієнтів (осіб), щодо яких в установи є підозра про здійснення ними операцій ВК/ФТ, учинення інших злочинів;
- 3) клієнтів (осіб), щодо яких [вигодоодержувачів (вигодонабувачів) за договорами страхування життя яких] в установи є підозра стосовно їх належності до компаній-оболонок (здійснення ними фіктивної діяльності);
- 4) клієнтів, які здійснюють фінансові операції за зовнішньоекономічними договорами, учасниками яких є особи, які мають реєстрацію, місце проживання або місцезнаходження в державі (юрисдикції) із переліку держав, що не виконують рекомендації FATF;
- 5) клієнтів (осіб) – страхувальників, вигодоодержувачів (вигодонабувачів) за договорами страхування життя яких або КБВ вигодоодержувачів (вигодонабувачів) за договорами страхування життя яких:
мають реєстрацію, місце проживання або місцезнаходження в державі (юрисдикції) із переліку держав, що не виконують рекомендації FATF;



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України



25-0005/32818

від 27.04.2024 00:25

належать до категорії PEPs⁴.

Водночас серед клієнтів, визначених Національним банком у підпунктах 1–5 пункту 56 розділу IV Положення № 107, немає юридичних осіб – комунальних підприємств, які отримують послугу фінансового лізингу.

У пункті 42 розділу IV Положення № 107 передбачено, що критерії ризиків визначаються установою самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, установлених Національним банком у додатку 18 до цього Положення, типологічних досліджень спеціально уповноваженого органу, результатів національної оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку.

Щодо питання розділу III Листа.

Відповідно до частини п'ятої статті 7 Закону про ПВК/ФТ суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин), зокрема стосовно клієнтів, які є громадянами держави, що здійснює збройну агресію проти України (крім громадян такої держави, яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року), та/або особами, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, що здійснює збройну агресію проти України.

Водночас Закон про ПВК/ФТ не встановлює обов'язку суб'єкта первинного фінансового моніторингу щодо встановлення високого ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно клієнтів – громадян України, пов'язаних із зазначеними вище особами (зокрема, укладеним шлюбом).

Отже, щодо зазначеного в питанні випадку вважаємо, що немає підстави для встановлення високого ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) клієнту-фізичній особі, який є громадянином України, лише через укладений ним шлюб з громадянкою російської федерації на території російської федерації (у той час, коли обидва проживають та працюють на території України).

Разом із цим, як було зазначено вище, установа має постійно вживати заходів для підтримання в актуальному стані (уключно зі здійсненням переоцінки рівня ризику за потреби), зокрема ризик-профілю клієнта:

під час здійснення заходів щодо актуалізації даних про клієнта;

у разі виявлення нових притаманних діловим відносинам (фінансовим операціям без встановлення ділових відносин) з клієнтом критеріїв ризику – не пізніше 15 дня місяця, наступного за місяцем, у якому було виявлено новий критерій ризику (пункт 59 розділу IV Положення № 107).

Щодо наявності в такому випадку зв'язку зазначеного клієнта з державою, що здійснює збройну агресію проти України, повідомляємо, що постановою

⁴ PEP (PEPs у множині) – фізична особа, яка є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою, або інша особа, кінцевий бенефіціарний власник якої є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою.



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України



25-0005/32818

від 27.04.2024 00:25

Правління Національного банку України від 16.03.2023 № 26 “Про розкриття інформації щодо зв’язків клієнтів із державою, що здійснює збройну агресію проти України” встановлено вимоги щодо виявлення зв’язків клієнтів та їх контрагентів із державою, що здійснює збройну агресію проти України, та визначено види таких зв’язків. Водночас вимоги зазначеної постанови поширюються на банки України та філії іноземних банків в Україні.

Насамкінець наголошуємо, що установа зобов’язана здійснювати оцінку / переоцінку ризиків, документувати їх результати, а також підтримувати в актуальному стані інформацію, зокрема щодо ризику своїх клієнтів таким чином, щоб бути здатною продемонструвати своє розуміння ризиків, що становлять для неї такі клієнти (ризик-профіль клієнтів) (пункт 62 розділу IV Положення № 107).

Відповідно до пункту 23 розділу III Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ, зокрема мають містити порядок здійснення оцінки / переоцінки ризик-профілю установи та ризик-профілю клієнтів і вжиття заходів із метою мінімізації ризиків ВК/ФТ; порядок виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ.

Також наголошуємо, що відповідно до частини другої статті 7 Закону про ПВК/ФТ застосування ризик-орієнтованого підходу здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань ПВК/ФТ суб’єкта первинного фінансового моніторингу з урахуванням рекомендацій відповідних суб’єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із Законом про ПВК/ФТ виконують функції державного регулювання і нагляду за такими суб’єктами первинного фінансового моніторингу.

Отже, установа як суб’єкт первинного фінансового моніторингу має враховувати рекомендації, надані Національним банком, під час виконання установою функцій суб’єкта первинного фінансового моніторингу.

Просимо довести зазначені рекомендації та роз’яснення до учасників Асоціації для практичного використання.

З повагою

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Крутських Оксана
(044) 230 18 95



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України



25-0005/32818

від 27.04.2024 00:25